

بدبخت ترین انسان از دیدگاه قرآن کریم

احمدعلتایان در ادامه مرور سوره های قرآن کریم به سوره مبارک لیل (شب) رسیدیم و آیات یک تا ۱۱ آن را باهم تلاوت کردیم. خداوند متعال در آیات ۱۲ تا ۱۶ این سوره می فرماید: «إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَ وَالْأُولَىٰ ۚ فَاَنذَرْنَكُمْ نَارًا تَلْقَوْنَ ۖ لِإِضْلَاهَا إِلَّا الْآلَافُنِي ۚ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۖ هَٰمَانَا هَدَايْتَ بِرِعْبِهِد مَاسْت وَ بِي شَكْ أَخْرَت وَ دُنْيَا اَزْ اَن مَاسْت ۖ بَسْ شَمَارَا اَزْ اَتَشِي كَه زَبَانَه مِي كَشْد ۖ بِيَم دَادَم [که] جز بدبخت ترین افراد در آن درنیابند؛ همان که تکذیب کرد و روی برتافت.»

این بخش از آیات، ادامه آیات قبل است و عاقبت و پایان کار کسی را بیان می کند که نیکی و جزای اخرت را تکذیب می کند. آتش اخرت، امری ناشناخته و عظیم است. ولی «تَلْقَوْنَ» یعنی شعله آتش بدون دود که سوزندگی زیادتری خواهد داشت که در اینجا و در کنار جاودانگی در دوزخ، مخصوص افراد شقی دانسته شده است؛ یعنی کسانی که وعده های الهی را نمی پذیرند و شاید سایر مجرمان به انواع دیگری از آتش گرفتار شوند. باید دانست که شقاوت، مثل تقوا دارای مراحلی است و کسی که نشانه های هدایت الهی را نادیده بگیرد، بدبخت ترین فرد است. نکته مهم آیات، این است که یکی از سنت های الهی که خداوند بر خود واجب کرده، هدایت مردم از طریق عقل و فطرت و پیامبران است. هدایت کردن از جانب خداوند، امری حتمی است، ولی پذیرش آن ازسوی مردم حتمی نیست؛ البته پذیرش هدایت، به نفع خود انسان هاست؛ وگرنه خداوند بی نیاز است، بنابراین همدار و انذار، وسیله هدایت الهی است و باید جدی گرفته شود؛ زیرا ازسوی کسی است که دنیا و آخرت به دست قدرت اوست.

مشاوره

وقتی دخل و خرج نمی خواند

علیرضا وکیل| این روزها، خیلی ها با یک حساب ساده، شب را به صبح می رسانند؛ درآمد کمتر شده، قیمت ها افزایش یافته، مشتری کم شده و آخر ماه که می رسد، آدم می ماند چطور باید هزینه های زندگی را جور کند. در چنین شرایطی، طبیعی است که آدم از خودش بیرسد؛ «پس گشایش روزی کجاست؟ مگر خدا وعده نداده است؟» پاسخ قرآن به این سؤال، فقط یک توصیه معنوی نیست؛ قرآن، هم نگاه انسان به روزی را اصلاح می کند و هم راه هایی برای خروج از تنگنا نشان می دهد. اولین نکته این است که قرآن، روزی را فقط نتیجه محاسبات ظاهری نمی داند. خداوند می فرماید: «وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ، هرکه تقوای الهی پیشه کند، خدا برای او راه خروجی قرار می دهد و از جایی که گمان نمی کند، به او روزی می رساند.» دقت کنیم که «مخرج» یعنی راه خروج؛ یعنی مؤمن در تنگنا قرار نیست که فقط بنشیند و منتظر معجزه بماند، باید به دنبال راه خروج باشد، اما در چارچوب تقوا. نکته دوم، استغفار و بازگشت به خداست. حضرت نوح ^(ع) وقتی با قومش سخن می گوید، استغفار را در کنار برکات مادی قرار می دهد: «فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُبْذِرْكُمْ يَبَؤَالِ وَتَبِينَ...» استغفار در منطق قرآن فقط برای پاک شدن از گناه نیست؛ می تواند زمینه باز شدن مسیرهای برکت و اصلاح زندگی باشد. اما یک اشتباه مهم را هم باید کنار بگذاریم؛ توکل را نباید با بی تحرکی اشتباه گرفت. قرآن می گوید: «وَأَمْسُوا فِي مَنَاقِبِهِا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ، در زمین حرکت کنید و از روزی خدا بخورید.» (ملک/۱۵) حرکت کردن، یاد گرفتن، مهارت پیدا کردن، پیدا کردن بازار جدید، مشورت، تغییر روش کار و حتی پذیرفتن یک شروع کوچک، بخشی از همین حرکت است. قرار نیست کسی مغازه اش خلوت باشد فقط بگوید «خدا روزی رسان است.» خدا روزی رسان است. اما قرآن کریم انسان را به تلاش هم دعوت کرده است.

سیره بزرگان

فراتر از علاقه

یکی از علمایی که مورد تکریم رهبر شهید انقلاب بود، مرحوم آیت الله حاج شیخ عزیرالله خوشوقت بودند. آیت الله کاظم صدیقی درباره تکریم این عالم بزرگوار توسط رهبر شهید نقل می کنند؛ سابقه آشنایی رهبر انقلاب با حضرت آیت الله خوشوقت و علاقه رهبری به ایشان، به مدرسه حجتیه قم بازمی گردد. بعد از انقلاب هم مشورت هایی با ایشان داشتند. تکریم عجیبی حضرت آقا از ایشان داشتند. یک بار بادم هست که آیت الله خوشوقت برای حضور در یکی از مجالس، خدمت حضرت آقا رفته بودند و از در حیاط وارد شده بودند و کفش ها را هم همان جا گذاشته بودند. بعد از پایان مجلس، همه حرکت کردند برای صرف شام. حضرت آقا و آیت الله خوشوقت کنار یکدیگر بودند. حضرت آقا وقتی متوجه شدند که کفش های ایشان در آنجا نیست، کفش های خودشان را برداشتند و مقابل پاهای آیت الله خوشوقت جفت کردند. آیت الله خوشوقت هرچه اصرار کردند، آقا قبول نکردند. آیت الله خوشوقت هم کفش های آقا را پوشیدند و بعد، اطرافیان برای حضرت آقا کفش آوردند. حضرت آقا علاقه فوق العاده ای به ایشان داشتند. فراتر از علاقه، بلکه اعتقاد بود. رهبر معظم انقلاب آیت الله خوشوقت را جزو کسانی معرفی می کردند که جلوی طوفان ها را می گیرند و نمی گذارند دل ها را باد ببرد. ایشان فرمودند که طوفان ها زیاد است و مقاومت کردن در برابر این طوفان ها مشکل است. به یک جایی وصل بشوید که این باد ها شما را با خودش نبرد. سؤال کردیم مثلاً به چه کسی؟ فرمودند به آیت الله خوشوقت. آیت الله خوشوقت همچون دریا بود. ان شاء الله خداوند ما را با ایشان که از دستان رفته است، محشور کند. خداوند ایشان را در دریای رحمتش مُستغرق و ابواباً الله محشور کند.

شکر

۵شنبه
۲۲ شهریور ۱۴۰۵
۱۵ ربیع ثانی ۱۴۲۸
شماره ۲۸۵۱

۱۴

معارف

گزارش

سمانه رضوانی | یاران حضرت حجت ^(ع) فقط کسانی نیستند که در آرزوی ظهور زندگی می کنند؛ آنان باید آماده، بصیر، اهل ایمان و معرفت باشند؛ کسانی که در روزگار آشفتنگی و فتنه، قدرت تشخیص حق از باطل را از دست نمی دهند و در مسیر حق استقامت می کنند. در روایات برای یاران حضرت، ویژگی هایی بیان شده است. قطعاً پیش از آنکه انسان بتواند در کتاب امام حق قرار بگیرد، باید در درون خود ساخته شود. باید از تعلقات، تردید و غفلت عبور کند و به انسانی تبدیل شود که در لحظه های سخت، انتخابش روشن است. حضرت امیرالمؤمنین علی ^(ع) در خطبه ۱۵۰ نهج البلاغه، تصویری تأمل برانگیز ارائه می کند؛ انسان هایی که در دل فتنه ها صیقل می خورند، چشم هایشان با نور قرآن روشن می شود، تفسیر و فهم قرآن در جانشان جای می گیرد و از جام حکمت می نوشند. این ایی الحدید در ذیل این فراز از خطبه می نویسد: «وصف این گروه، آن است که پرده از جان آنان برداشته می شود، معارف الهی در دل هایشان جای می گیرد و درک اسرار باطنی قرآن به آنان الهام می شود؛ در هر صبح و شام، جام حکمت را سرمی کشند و بدین سان، معارف ربانی و اسرار الهی همواره بر قلب آنان افزایه می شود و آنان کسانی اند که بین پارسایی و شجاعت و حکمت، جمع بسته اند و سزاوارند یاور ولی الهی باشند که قرار است پیانید.»

فتنه، میدان ساخته شدن انسان

شاید در نگاه نخست، فتنه فقط یک تهدید به نظر برسد؛ شرایطی که در آن، حق و باطل با یکدیگر آمیخته می شوند و تشخیص مسیر درست دشوار می شود. اما در سخن امیرالمؤمنین ^(ع)، فتنه محل سقوط نیست و برای مؤمن، میدان رشد و ساخته شدن است. حضرت می فرمایند: «سپس گروهی در آن فتنه ها صیقل داده می شوند؛ مانند صیقل دادن شمشیر به دست آهنگر.» شمشیر تا زمانی که در دست آهنگر قرار نگیرد، به آن استحکام و تیزی لازم نمی رسد؛ انسان نیز در شرایط آسان، لزوماً ظرفیت های واقعی خود را نشان نمی دهد. دشواری ها، انتخاب های سخت و فضای آلوده به شبهه و تردید، می تواند انسان را وادار کند که باورهایش را عمیق تر و میان حق و باطل آگاهانه انتخاب کند. بنابراین «صیقل خوردن» یاران امام زمان ^(ع) را می توان نشانه ای از رشد تدریجی و تربیت در دل سختی ها دانست؛ البته نه اینکه هرکه در زمان فتنه قرار گرفت، خود به خود به انسان آماده برای ظهور تبدیل شود. آنچه انسان را صیقل می دهد، نحوه مواجهه او با فتنه است.

فقط خواندن کافی نیست، باید فهمید

امام علی ^(ع) در ادامه می فرمایت: «و تفسیر در گوش هایشان، جا گرفته است.» این نگاه خیلی درست است که میان «خواندن» و «فهمیدن» تفاوت بگذاریم. یار شایسته امام زمان ^(ع) کسی نیست که فقط با الفاظ قرآن آشنا باشد؛ او باید بتواند پیام و معنای آیات را بفهمد و آن را در زندگی به کار ببندد. در تفسیر این فراز، توضیح داده شده است که مقصود از قرار گرفتن تفسیر در گوش ها، فهم قرآن از طریق تفسیر و توجه به معنای آیات آن است. از همین جا می توان به یک نکته مهم رسید؛ بصیرت بدون دانش، شکل نمی گیرد. در زمانه ای که هر روز با انبوهی از اطلاعات مواجهیم، ممکن است هر خبری ظاهر دینی یا ارزشی داشته باشد، اما حقیقت نداشته باشد، بنابراین انسان منتظر باید اهل پرسش، مطالعه، فهم و مراجعه به منابع معتبر باشد.

پنجشنبه های مهدوی

نگاهی به خطبه ۱۵۰ نهج البلاغه و ویژگی های یاران حضرت مهدی (عج)

یاران امام در میانه فتنه ها رشد می کنند

جام حکمت؛ از صبح تا شب

شاید زیباترین تصویر این فراز، تعبیر «جام حکمت» باشد؛ «در شب، جام حکمت را به آنان می نوشانند، پس از آنکه در بامداد نیز نوشیده باشند.» این تعبیر نشان می دهد که رشد معنوی و معرفتی یاران امام زمان ^(ع)، یک اتفاق مقطعی نیست. آن ها یک بار چیزی یاد نمی گیرند و بعد آن را رها کنند، بلکه در تمام زندگی در حال نوشیدن از چشمه معرفت اند. برای ما، «جام حکمت» می تواند معنای ساده ای داشته باشد؛ هر روز چیزی بیاموزیم که ما را به خدا، اخلاق، حقیقت و مسئولیت نزدیک تر کند. انتظار، فقط شمردن روزهای باقی مانده تا ظهور نیست؛ فرایند ساختن خود برای روزی است که باید در کنار حق ایستاد.

چشم هایی که با قرآن، روشن می شوند

دومین ویژگی که امام علی ^(ع) بیان می کنند، ارتباط عمیق با قرآن است: «دیده های آنان به نور قرآن، جلا داده می شود.» این تعبیر فقط به خواندن قرآن اشاره نمی کند. ممکن است کسی قرآن را زیاد بخواند، اما در تصمیم ها، رفتار و نگاهش، اثری از آموزه های قرآن دیده نشود. درمقابل، انسانی که «دیده اش با قرآن جلا یافته است»، تلاش می کند جهان و اتفاقات اطرافش را با معیارهای قرآنی ببیند. این بخش، یک پیام روشن دارد؛ اگر قرار است انسان در دوران پر از خبر، شایعه، شبهه و روایت های متناقض راه را پیدا کند، صرفاً داشتن اطلاعات، کافی نیست؛ او به معیار تشخیص نیاز دارد. قرآن در این نگاه، چراغی برای دیدن مسیر است.

یار امام بودن، یک ادعا نیست

مجموع این تعابیر، یک تصویر واضح از یار امام غایب ^(ع) ارائه می کند؛ انسانی که در فتنه ها خودش را نمی بازد، با قرآن ارتباط عمیق دارد، اهل فهم و تفسیر است، دانش و حکمت می آموزد و از نظر روحی و فکری، آمادگی ایستادن در جبهه حق را پیدا کرده است. از همین رو انتظار واقعی را نمی توان تنها در علاقه قلبی به حضرت مهدی ^(ع) خلاصه کرد. علاقه مقدمه است، اما آمادگی، نتیجه آن علاقه است. اگر امروز کسی می خواهد بداند چقدر برای یاری امام آماده است، شاید بهتر باشد به جای پرسیدن «ایمان امام زمانم را دوست دارم؟» از خودش بپرسد: آیا در روزگاری که تشخیص حق دشوار شده است، اهل تحقیق هستم؟ آیا قرآن را فقط می خوانم یا می فهمم؟ آیا هنگام اختلاف و فتنه، زود تحت تأثیر قرار می گیرم یا می توانم با بصیرت تصمیم بگیرم؟ آیا اخلاق، صبر و تقوای من در سختی ها بیشتر می شود؟ پیام این سخن حضرت امیرالمؤمنین ^(ع) برای امروز، شاید همین باشد که یاران امام زمان ^(ع) در یک لحظه ساخته نمی شوند؛ آنان در مسیر ایمان، آگاهی، صبر و حکمت، قدم به قدم صیقل می خورند. این شب ها در روزگاری که دشمنان قسم خورده ایران و اسلام جنگ را بر ملت ما تحمیل کردند، مردم با ایمان تصویر جدیدی از انتظار فعال را رقم زدند و ۴۰۰ شب در این میدان هم پای رزمندگان، پرچم حق را بالا بردند و این مصداق جدیدی از صیقل خوردن در مسیر ظهور است.

دعا برای ظهور، هنگامی اثرگذار است که با خودسازی و پیوند با جامعه همراه باشد

دهد، «این روایت نشان می دهد که دعا، سیری دربرابر فتنه های آخرالزمان است و تا وقتی که عصر ظهور را درک نکنیم، نمی توانیم عظمت آن روزگار را که علم و عدالت سراسر گیتی را فرامی گیرد، به طور کامل دریابیم.

نسخه‌ای نورانی

دعا برای امام زمان ^(ع) با هر زبان و در هر زمان مکانی نیکوست، دعا‌های زیادی از حضرات معصومین ^(ع) درباره امام زمان رسیده است، اما از همه این دعاها بهتر و کامل تر، دعای خود امام زمان است.

صلوات ضراب اصفهانی

برای این صلوات، آثار و برکات فراوانی ذکر شده است. این صلوات که در منابعی چون «جمال الأسبوع» سید بن طاووس و «بحار الأنوار» علامه مجلسی آمده، از ادعیه منسوب به امام عصر ^(ع) است که به واسطه ابوالحسن ضراب اصفهانی به ما رسیده است. شایسته است با مداومت در خواندن آن، نه تنها یاد امام را در جان خود زنده کنیم، بلکه با توسل به این نسخه نورانی که کلیدی برای گشایش بیماری، رفع غم و وسعت رزق است، زمینه آرامش قلبی و گشایش امور دنیوی و اخروی خود را نیز فراهم آوریم، چرا که این دعا از مولای ما روایت شده است و دریچه ای به سوی عنایات الهی است.

ایشان حرکت می کند و مشمول عنایات خاص و شفاعت آن حضرت در دنیا و آخرت خواهد شد و همچنین دعا کنید که همانا فرج من، فرج و روزگار را که علم و عدالت سراسر گیتی را فرامی گیرد، به طور کامل دریابیم.

تغییر سرنوشت

در برخی روایات، دعا را عاملی مؤثر در تسجیل امر ظهور دانسته اند، چنان که خداوند در جریان بنی اسرائیل، به دلیل تضرع و ناله آنان، عذاب را از آن ها دور کرد و فرج را پیش انداخت. این نشان می دهد که دعا ابزاری برای تغییر سرنوشت است. اگر دعا، همراه با نیت صادقانه و تلاش جمعی برای اصلاح باشد، می تواند زمینه های تحقق وعده الهی را فراهم آورد. درواقع، این تضرع عمومی است که قفل های بسته را می گشاید و به امر ظهور سرعت می بخشد.

کلید نجات

امام زمان ^(ع) در توفیقی به اسحاق بن یعقوب تأکید کردند: «برای تسجیل در فرج و ظهور من، بسیار دعا کنید که همانا فرج من، فرج و گشایش خود شماست.» همچنین امام حسن عسکری ^(ع) به احمد بن اسحاق فرمودند: «به خدا سوگند، فرزندم مهدی، غیبت خواهد کرد؛ غیبتی که در آن نجات نخواهد یافت مگر کسی که دعا کند.» او را بر اعتقاد به امامتش ثابت دارد و به دعا کردن برای تسجیل فرجش، توفیق

یک سبک زندگی فعال و مبارزه جوست.

مسئولیت اجتماعی

بخشی از فلسفه انتظار، حضور فعال در عرصه های اجتماعی است. مسئولیت اجتماعی در این مکتب، یعنی عبور از انزوای فردی و گام نهادن در میدان عمل. منتظر واقعی، نه تنها در گوشه محراب، بلکه در میدان خدمت به خلق نیز حضور دارد، چرا که او می داند برای میزبانی از عدالت جهانی امام غایب، باید در جامعه خود، بذر عدالت و گره گشایی راکاشت و در برابر دردها و رنج های مردم بی تفاوت نماند. اگر می گوئیم فرج امام زمان ^(ع) گشایش کار ماست، باید در رفع گرفتاری های دیگران نیز پیشگام باشیم و خیرخواهی را سرلوحه رفتار اجتماعی خود قرار دهیم.

فرج ما

دعا برای ظهور، ابراز محبت قلبی به امام زمان ^(ع) است. در روایات آمده است که فرج امام زمان، فرج شیعیان نیز هست، پس گویا با دعا برای ظهور، برای گشایش کار خود نیز قدم برمی داریم. این نیا پیش، انسان را از سرگردانی های آخرالزمان نجات می دهد و سبب می شود دعا کننده، مشمول دعای خیر امامش قرار گیرد. کسی که خواسته حضرت را مطالبه می کند، درواقع در مسیر اهداف والای

درنگ